

## НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ПІСЛЯ 2015 РОКУ

*Хмельницька Д.В., аспірант, Науково-дослідний економічний інститут  
Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, м. Київ, Україна*

Наразі Організація Об'єднаних Націй ініціює формування «Порядку денного глобального розвитку після 2015 року», що має окреслити орієнтири суспільного розвитку. Питання визначення пріоритетів розвитку людського потенціалу після 2015 року вперше були порушені у 2010 році на Саміті ООН з питань оцінки прогресу в досягненні Цілей розвитку тисячоліття (пленарному засіданні високого рівня Генеральної Асамблеї ООН). У Підсумковому документі Саміту було наголошено на необхідності ініціювання міжурядового діалогу для формування нового Порядку денного глобального розвитку після 2015 року, який має ґрунтуватися на ЦРТ та враховувати нові виклики розвитку. У 2012 році Підсумковий документ Конференції ООН з питань сталого розвитку «Ріо + 20» (Ріо-де-Жанейро, Бразилія, червень 2012 року) надав орієнтири для визначення цілей сталого розвитку, які також мають враховуватись у процесі розроблення зазначеного Порядку денного [1]. У ході подальшої роботи на глобальному рівні було визначено головні компоненти, що мають складати основу нового Порядку денного розвитку: забезпечення миру та злагоди; захист прав людини; зменшення нерівності; сприяння сталому розвитку [2]. За 11-ма тематичними сферами (Нерівність; Стан здоров'я; Освіта; Демографічна ситуація; Економічне зростання та зайнятість; Енергія; Вода; Екологічна рівновага; Управління; Продовольча безпека; Конфлікти та їх попередження) проведено консультації із залученням експертної спільноти усього світу. Національні консультації з обговорення «Порядку денного глобального розвитку після 2015 року» є важливим інструментом формування стратегічного бачення розвитку людського потенціалу із забезпеченням врахування суспільної думки населення багатьох країн світу. Процес національних консультацій побудовано таким чином, щоб взаємодіяти з групами та спільнотами, які не мають доступу (або мають обмежений доступ) до обговорення питань розвитку, а також з молоддю, яка буде нести відповідальність за майбутнє планети. З 2012 року ООН проводить безпрецедентну серію національних консультацій з людьми усього світу щодо їх бачення нового Порядку денного розвитку. Наразі понад 200 тисяч людей зробили свій внесок і взяли участь у цій глобальній дискусії, національні консультації проходять у 88-х країнах усіх континентів.

В Україні до участі у національних консультаціях було залучено представників органів державної влади, академічних кіл, неурядових організацій, профспілок, малого, середнього та великого бізнесу, безробітних, пенсіонерів, національних меншин, молоді, студентів, дітей-сиріт, осіб з особливими потребами, людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом, тощо. Загальна кількість осіб, які особисто брали участь у консультаціях, складає понад 4,5 тис., а з урахуванням учасників електронного

опитування та краудсорсінгової платформи – понад 25 тис. осіб. До глобального інтерактивного опитування «Мій світ» долучилося близько 11 тис. українців, які обрали найбільш важливі пріоритети розвитку. Переважна більшість учасників консультацій надала позитивну оцінку можливості долучитися до процесу формування пріоритетів розвитку [3].

Основні питання, що обговорювалися під час національних консультацій, охоплювали: бачення напрямів розвитку після 2015 року; осмислення досягнень України за роки незалежності; рівень та якість життя населення; проблеми на шляху розвитку, їх причини та можливі шляхи розв'язання тощо. Понад 80% учасників не задоволені якістю життя в Україні, а три чверті не задоволені можливістю впливати на прийняття рішень, важливих для розвитку країни. Значна частина учасників наголошувала на необхідності розв'язання проблем нерівності (у різних її вимірах та проявах) та недотримання прав людини. Практично всі дискусії на тому чи іншому етапі обговорення виходили на проблеми у сфері зайнятості та гідної праці, у ході консультацій наголошувалося на необхідності зростання розмірів оплати праці та пенсій, підвищення якості освіти та забезпечення її відповідності потребам ринку праці. Серед експертів та студентської молоді активно обговорювалися питання енергетичної та екологічної безпеки, залучення іноземних інвестицій, шляхів відновлення економічного зростання. Літні люди, представники громадських організацій, у тому числі тих, що працюють з людьми з обмеженими можливостями, значною мірою незадоволені станом охорони здоров'я в країні та низькою якістю медичних послуг. Представники бізнесу акцентували увагу на необхідності удосконалення податкової політики, поліпшення умов для ведення бізнесу.

На підставі аналізу результатів національних консультацій, підсумків широких громадських обговорень та з урахуванням експертної думки можна зробити висновок, що основними пріоритетами розвитку людського потенціалу після 2015 року можна вважати такі:

- 1) Рівність можливостей і соціальна справедливість: розбудова справедливого соціально інтегрованого суспільства, де неможливі відторгнення і маргіналізація;
- 2) Ефективна та чесна влада як необхідна умова досягнення визначених цілей розвитку на період після 2015 року;
- 3) Ефективна охорона здоров'я: зростання тривалості здорового життя;
- 4) Гідна праця: сприяння людському розвитку і реалізації людського потенціалу;
- 5) Модернізація економіки: формування інноваційної моделі розвитку;
- 6) Здорове довкілля: збереження і розвиток екологічного потенціалу території;
- 7) Доступна та якісна освіта: духовний розвиток і конкурентність на ринку праці;
- 8) Розвинена інфраструктура: подолання територіальної нерівності.

Для розвитку людського потенціалу необхідно забезпечити рівність можливостей і соціальну справедливість. Більша частина всіх висловлювань учасників національних консультацій так чи інакше стосувалися неприпустимості

існування в суспільстві вкоріненої кастовості, несправедливого та необґрунтованого розшарування за соціальними, етнічними, віковими, гендерними та релігійними ознаками. Саме тому в усіх групах обговорення велося довкола дотримання прав людини (на працю, соціальний захист, медичну допомогу, освіту тощо). Диспутанти розрізняли соціальну справедливість і соціальну рівність, підкреслюючи більшу важливість для України саме соціальної справедливості. Переважна більшість (74,4%) учасників консультацій переконані в необхідності зменшення існуючої різниці між багатими та бідними. Говорячи про різні прояви нерівності, диспутанти акцентували увагу на нерівності між багатими та бідними (28,4%), у доходах (11,2%), у володінні власністю (10,2%), між чоловіками та жінками (9,2%), між мешканцями міст та сільської місцевості (8,6%). Про важливість питань подолання бідності говорили 47,4% усіх учасників, водночас представники бідних верств приділили йому значно більше уваги (68,4% тих, хто визначив своє матеріальне становище як дуже низьке, та 61,8% тих, хто вважає його низьким) [3]. Представники ж експертного середовища віддали подоланню бідності окреме дев'яте місце, не виділяючи при цьому види та форми забезпечення прав людини. Подолання бідності пов'язується із дотриманням прав людини, протидією масштабній, вкоріненій нерівності (за доходами, доступністю базових соціальних послуг і економічних ресурсів), із запобіганням спадкової бідності, соціального відторгнення окремих груп населення (утворених за будь-якою ознакою – наявністю ВІЛ/СНІДу, сексуальною орієнтацією, станом здоров'я, віком, статтю, етнічною або релігійною належністю тощо). Найбільш значущими сталими проявами нерівності в Україні є такі: за місцем проживання; за гендерною ознакою; за складом домогосподарства. Зменшення нерівності – з урахуванням усіх її складників – є одним із головних завдань розвитку України після 2015 року, від успішності розв'язання якого залежить соціальна стабільність і підтримка населенням системи соціально-економічних та політичних реформ. На думку учасників національних консультацій, вирішувати проблеми нерівності має передусім уряд України (81,0%), місцеві органи влади (50,7%) і громадські організації (34,8%).

Для розбудови соціально справедливого суспільства необхідним є подолання нерівності. Сучасна бідність перестала бути виключно проблемою низького рівня доходів, до найбільш типових ознак належності до бідних верств населення дедалі частіше відносять незадовільні житлові умови, обмеженість або відсутність доступу до системи освіти, охорони здоров'я, культури, безпечного довкілля, труднощі у підтриманні соціальних зв'язків, відсутність вільного часу та можливостей повноцінного відпочинку тощо.

### **Список літератури:**

1. Підсумковий документ Конференції Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку Ріо+20 «Майбутнє, якого ми прагнемо» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.uncsd2012.org/content/documents/727The%20Future%20We%20Want%2019%20June%201230pm.pdf>.

2. Підсумковий документ Саміту ООН з питань прогресу на шляху досягнення Цілей Розвитку Тисячоліття (в рамках 68-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/en/ga/search/view\\_doc.asp?symbol=A/68/L.4](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/68/L.4).

3. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна – 2013 / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. – К. : Вид-во ЕКМО, 2013. – 176 с.